

pútnický list

ISSN 2644 - 4526

05/2021

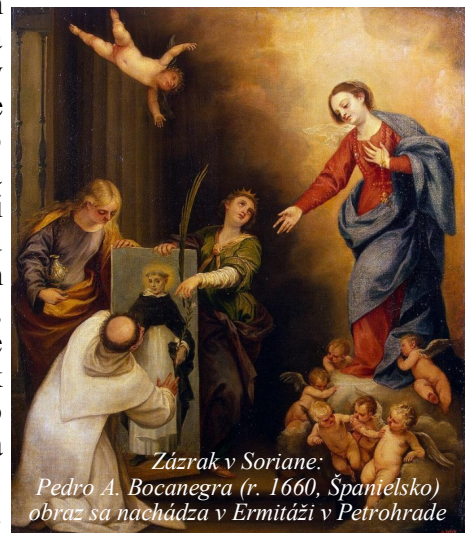
aktuality a zaujímavosti pútnického turizmu na Slovensku

O zázračnom obraze sv. Dominika v Soriane

Jeden z najznámejších, najväčších dominikánskych kláštorov v Európe sa nachádzal v meste **Soriano Calabro**, v provincii Vibo Valentia, v talianskom regióne Kalábria. Pôvodný kláštor bol založený v r. 1510 a v r. 1659 ho po prvýkrát zničilo zemetrasenie. Obnovu celého kláštora viedol dominikán Bonaventúra Presti. Vďaka nemu vznikol monumentálny barokový komplex, ktorý sa stal už v 16. st.

cielom mnohých pútnikov. Priťahoval ich nezvyčajný milostivý obraz sv. Domika, ktorý podľa tradície priniesla rehoľníkom Panna Mária v sprievode sv. Kataríny Alexandrijskej a sv. Márie Magdalény. Kronika uvádza, že zázračná udalosť sa stala 15. septembra 1530. Brat - sakristián zapaloval o tretej hodine lampy v kostole, keď zbadal tri vznešené dámy. Jedna z nich bola veľmi smutná. Spýtala sa rehoľníka komu je zasvätený ich kostol. On odpovedal, že sv. Dominikovi, ale keďže sú chudobní, majú len jeden nevýrazný obraz za oltárom. Po týchto slovách mu ctihodná dáma odovzdala pre kláštor ikonu sv. Dominika a povedala rehoľníkovi, aby ju odovzdal predstavenému. Požiadala ho, aby ikonu umiestnili na oltár. Rehoľník išiel hneď za predstaveným a spoločne s ďalšími bratmi sa vrátili do kostola. Vznešené dámy však už nenašli. Neskôr, v čase modlitby, sa zjavila sv. Katarína jednému z bratov a vysvetlila mu túto udalosť. Zvesť o nevšednom obraze sa rýchlo šírila najmä vďaka zázrakom, ktoré si prostredníctvom sv. Dominika ľudia vyprosili. Do r. 1644 bolo zaznamenaných viac ako 1600 zázrakov. Na základe zázračných udalostí v Soriane schválil pápež Inocent XII. v meste aj slávnostný festival. Samotný obraz nepredstavuje významné umelecké dielo, ale výraznú expresiu tváre sv. Dominika a emócie, ktoré vyjadruje, sa zatiaľ nepodarilo nikomu napodobniť. Akoby sám svätý znemožňoval umelcom práce na kopírovaní. Veľa kópií zostalo nedokončených a tie, ktoré vznikli, sa od originálu značne líšia. Zázrak v Soriane umelecky spracovali viacerí maliari 17. st. Veľkolepý kláštor v Soriane sa stal významným pútnickým miestom. Úcta k sv. Dominikovi zo Soriana sa šírila najmä v Taliansku, Španielsku, Poľsku. Dostala sa aj na Filipíny a do Číny. 7. februára 1783 kláštor zničilo zemetrasenie, ktoré zasiahlo celú oblasť Kalábrie. Z najbohatšieho dominikánskeho kláštora stoja dnes už iba ruiny, v blízkosti ktorých sa nachádza Kostol sv. Dominika. Na jeho oltári je aj v súčasnosti umiestnený zázračný obraz. Pútnici sem stále radi prichádzajú poďakovať i poprosiť o pomoc svätca, ktorý sa stal obľúbeným patrónom neplodných a tehotných žien, rodičiek, ale i astronómov a nespravodlivo obvinených. Na tomto mieste vznikla aj tradícia tzv. **pásika sv. Dominika**. Ide o pásik bavlnenej stužky, ktorý je odmeraný podľa obvodu zázračného obrazu. Na pásiku sú napísané slová modlitby „Ó, vzácna nádej...“, ktorú sa v čase svojej smrti modlil sv. Dominik. Ženy, túžiace po dieťati, ho nosia uviazaný okolo pásu.

*Zázrak v Soriane:
Pedro A. Bocanegra (r. 1660, Španielsko)
obraz sa nachádza v Ermitáži v Petrohrade*

obraz sv. Dominika v Soriane

Modlitba sv. Dominika:

Ó, vzácna nádej, ktorú si zanechal tým,
čo v hodine tvojho umierania plakali nad tebou,
a ty si im sľúbil, že po smrti budeš pomáhať bratom.
V. Splň, Otče, čo si sľúbil a pomáhaj nám svojim orodovaním.
Ty, ktorý si sa preslávil toľkými zázrakmi na telesne chorých,
vypros nám u Krista pomoc a vylieč choroby našich duší.
V. Splň, Otče, čo si sľúbil a pomáhaj nám svojim orodovaním.
Sláva Otcu i Synu i Duchu Svätému.
V. Splň, Otče, čo si sľúbil a pomáhaj nám svojim orodovaním.
V. Oroduj za nás, svätý Otec Dominik. (V.O. Aleluja.)
R. Aby sme sa stali hodní Kristových prisľúbení. (V.O. Aleluja.)

Modlime sa:

Bože, ty si osvietil svoju Cirkev zásluhami
a učením nášho Otca svätého Dominika;
daj, nech jej na jeho orodovanie nechýba pomoc v časných veciach
a nech neustále rastie v hodnotách duchovných.
Skrze Krista, nášho Pána.
R. Amen.

zdroje: www.dominikani.sk, www.en.wikipedia.org, www.sanfrancesconelleserre.it, www.evreux.catholique.fr

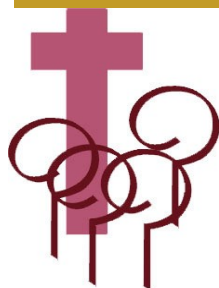
na cestách i doma zjednotení v apoštoláte modlitby

Svetová sieť modlitby Svätého Otca známa ako „Apoštolát modlitby“ šírením pravidelných mesačných úmyslov zjednocuje veriacich v účasti na apoštoláte celej Cirkvi obetovaní osobnej modlitby, práce, radosti i utrpení každého dňa v spojení s Kristovou eucharistickou obetou.

Modlitba obetovania dňa:

Nebeský Otče, obetujem ti celý svoj deň a svoje modlitby, práce, radosti aj utrpenia v spojení s tvojím Synom Ježišom Kristom, ktorý sa ti stále obetuje vo svätej omši za spásu sveta. Nech ma Duch Svätý

vedie a nech mi dá silu svedčiť o tvojej láske. S Pannou Máriou, Matkou nášho Pána a Matkou Cirkvi, prosím za úmysly Svätého Otca a našich biskupov na tento mesiac:

Evanjelizačný úmysel: Za finančníkov, aby spolupracovali s vládami na regulovaní oblasti financií a tak uchránili občanov pred nebezpečenstvami.

Úmysel našich biskupov: Aby sme dobrým príkladom života širili evanjelium vo svojom okolí.

zdroj: www.vaticannews.va

info o pútnických miestach a asociácii nájdete na: www.putnickemiesta.sk

POZVANIE

pre jednotlivcov i pútnické miesta

VSTÚPTE do Asociácie pútnických organizácií a prispejte k rozvoju, obnove a osvete putovania na Slovensku. Získate podporu a spoluprácu organizácií, ktoré pôsobia v oblasti pútnictva, dobrovoľníkov, rozšírite si prístup k informáciám, možnosť prezentácie aktivít napr. na veľtrhoch, internete, FB ...

ITE AD JOSEPH

8.12.2020, pri príležitosti 150. výročia vyhlásenia ženicha Panny Márie za patróna celej Cirkvi, vyhlásil pápež František ROK SV. JOZEFA. Urobil tak apoštolským listom *Patris corde* (S otcovským srdcom), v ktorom sv. Jozefa opisuje charakteristikami „milovaný otec“, „nežný a láskavý“, „poslušný“, „prijímajúci“, „tvorivo odvážny“, „pracovitý“ a držiaci sa v úzadí – „v tieni“.

Nasledujme sv. Jozefa na výnimočné miesta s jeho duchovným patrocinom.

Kostol sv. Jozefa v Prešove

Za impozantným kostolom sv. Jozefa sa v našom cykle vyberieme na púť do Prešova, kde sa nachádza ranobarokový jednoloďový kostol s dvojvežovým priečelím. Na severnej strane je spojený s františkánskym kláštrom. Prvý kostol na tomto mieste stál už v 11. st. Bol gotický a zasvätený Svätej Trojici. V 14. st. na žiadosť mesta vybudovala na jeho mieste svoj kostol s malým kláštrom rehoľa karmelitánov. Je zaujímavé, že patrocinium sa nezmenilo. V čase reformácie karmelitáni odišli z Prešova. Po ich odchode v r. 1559 obidve stavby pripadli pod prevažne protestantskú mestskú správu. Tá kláštor využívala na hospodársko-obranné účely. Bohoslužby katolíkom, ktorí tu zostali, prichádzali do ich domov slúžiť františkánski kňazi z neďalekého kláštora v Nižnej Šebastovej. Po búrlivých rokoch reformácie a protireformácie, pridelený panovník Leopold I. v r. 1661 starší kostol s kláštrom františkánskej reholi z Nižnej Šebastovej. Vďaka finančnej pomoci baróna Františka Klobušického z Prešova a barónky Šósovej zo Solivaru začali františkáni pôvodne gotický kostol prestavovať. Najskôr presbytérium a potom aj loď kostola, ku ktorej boli medzi piliermi pribudované bočné kaplnky. Po stavovských povstaniach bol komplex poškodený a následne sa v r. 1708-1718 realizovala rozsiahlejšia rekonštrukcia kostola a kláštora, ktorú viedol košický staviteľ Ján Tornyossi za finančnej podpory rodiny Klobušických. Kostol zasvätili sv. Jozefovi. Podľa vzoru jezuitskeho Kostola Il Gésu v Ríme bolo upravené aj celé priečelie s dvoma mohutnými bočnými vežami. V stavebných prácach sa pokračovalo aj v neskoršom období, keď v r. 1732-1735 bolo priečelie chrámu doplnené štukovou ornamentikou a štyrmi pieskovcovými plastikami. Plastikami predstavovali sv. Rocha, Floriána, Františka a Antona. Ich autorom bol Šimon Griming. Nádherne upravený bol aj interiér kostola. Dominoval mu hlavný oltár Svätej rodiny z r. 1732 s bohatou sochárskou výzdobou od Františka Strecia. Obnovený chrám bol slávnostne vysvätený r. 1735. Ďalšie stavebné práce boli na kostole urobené po veľkom požari v decembri 1870, ktorý zničil interiér kostola, vrátane hlavného oltára. Po nákladných rekonštrukčných prácach vypukol 3. decembra 1888 nový požiar, pri ktorom zhoreli obe štíhle kostolné veže a zostalo z nich len torzo.

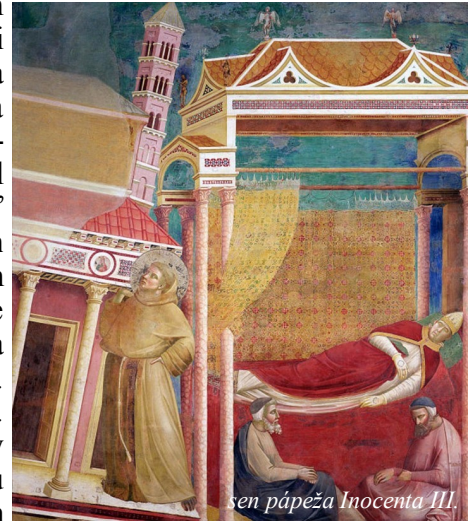

a následne sa v r. 1708-1718 realizovala rozsiahlejšia rekonštrukcia kostola a kláštora, ktorú viedol košický staviteľ Ján Tornyossi za finančnej podpory rodiny Klobušických. Kostol zasvätili sv. Jozefovi. Podľa vzoru jezuitskeho Kostola Il Gésu v Ríme bolo upravené aj celé priečelie s dvoma mohutnými bočnými vežami. V stavebných prácach sa pokračovalo aj v neskoršom období, keď v r. 1732-1735 bolo priečelie chrámu doplnené štukovou ornamentikou a štyrmi pieskovcovými plastikami. Plastikami predstavovali sv. Rocha, Floriána, Františka a Antona. Ich autorom bol Šimon Griming. Nádherne upravený bol aj interiér kostola. Dominoval mu hlavný oltár Svätej rodiny z r. 1732 s bohatou sochárskou výzdobou od Františka Strecia. Obnovený chrám bol slávnostne vysvätený r. 1735. Ďalšie stavebné práce boli na kostole urobené po veľkom požari v decembri 1870, ktorý zničil interiér kostola, vrátane hlavného oltára. Po nákladných rekonštrukčných prácach vypukol 3. decembra 1888 nový požiar, pri ktorom zhoreli obe štíhle kostolné veže a zostalo z nich len torzo.

dokončenie na str. 16

Začiatkom 13. st vzniklo v Cirkvi významné reformné hnutie, ktoré spájalo vernosť evanjeliovým ideálom s vernosťou Cirkvi. Inšpirátorom tohto hnutia sa stal **sv. František** (rodným menom Giovanni Battista) **Bernardone** z talianskeho mesta Assisi. Jeho životný príbeh je pomerne dobre známy veriacim i neveriacim. Po prvýkrát v dejinách Cirkvi si jeho meno vybral aj súčasný pápež, hlava Katolíckej Cirkvi. Svätec, ktorý sa stal jedným z pilierov kresťanstva sa narodil v r. 1181 v rodine obchodníka so súknom. František bol veselý mládenec, mal v srdci romantické rytierske túžby. Do jeho života zasiahol Boh prostredníctvom vojny, ktorá v r. 1202 vypukla medzi mestami Perugia a Assisi. V zajatí prežil rok svojho života a následne sa čoraz viac otváral Božiemu volaniu. V čase svojho obrátenia uskutočnil aj púť do Ríma. Prostriedkom nasledovania Boha - Lásky sa pre neho stala chudoba, ktorú sám úctivo nazýval „pani Chudoba“. Z bohatého mladíka, ktorý sa mohol stať jedným z rytierov, sa stal svätec, ktorý založil **Rád menších bratov** (lat. *Ordo Fratrum Minorum*) a v priebehu cirkevných dejín inšpiroval mnohých ďalších. Na jeho životnom príklade a na regule, ktorej piliermi sú evanjeliová chudoba a fraternita (bratstvo), dnes stojí viacero rehoľných kongregácií. Rodiskom prvotnej rehole sa stala talianska Umbria. V meste Assisi a v jeho blízkom okolí sa nachádzajú chrámy spojené s históriou vzniku františkánskej rehole, ktorú v r. 1209 ústne schválil pápež Inocent III. Nájdete tu chrám *Chiesa Nuova*, ktorý stojí na mieste, kde pôvodne stál rodný dom sv. Františka. V centre starobylého mesta stojí aj Katedrála *San Rufino*, kde sv. František svojou káznou podnietil duchovné povolanie sv. Kláry. Neďaleko jedného z najstarších kostolov v Assisi - *Santa Maria Maggiore* sa sv. František, verejne a pred biskupom, zriekol celého svojho majetku. (pozn. dnes sú v tomto kostole uložené neporušené pozostatky bl. Carla Acutisa). Pútnici radi navštevujú kostol *San Damiano*, kde prežil sv. František prvé roky v samote. Neskôr tu žila i zomrela sv. Klára. Ďalej za mestom leží *Santuario di Rivortorto*, miesto, kde sa formovalo prvé spoločenstvo bratov a podľa tradície tu vznikla aj prvá regula. Odtiaľto sa bratia presťahovali k Porciunkule, kde dnes stojí pápežská bazilika *Santa Maria degli Angeli*. Bola postavená v manieristickom štýle v r. 1569 - 1679 tak, aby obklopovala pôvodný malý kostolík. Ide o siedmy najväčší kresťanský chrám a na jeho stavbe sa podieľali architekti G. Alessi a G.B. da Vignola. Pôvodný chrám bol vybudovaný iba z darov veriacich. V r. 1832 kostol vážne poškodilo zemetrasenie. Na rekonštrukcii baziliky (1836 - 1840) pracoval architekt L. Poletti, ktorý fasádu prestaval v neoklasicistickom štýle. Do pôvodného barokového štýlu ju v 20. rokoch 20. st. vrátil C. Bazzani. Pozlátenú sochu Madonny degli Angeli (Madonna anjelov) vytvoril sochár Colasanti a na vrchol chrámu bola obsadená v závere poslednej rekonštrukcie, v r. 1930. V r. 1909 pápež Pius X. udelil chrámu titul „patriarchálna bazilika a pápežská kaplnka“. Jeho najdôležitejšou časťou je malý kostolík, známy ako **Porciunkula**. Tento názov podľa tradície vychádza z toho, že v chráme sa kedysi nachádzal malý kameň z hrobu Panny Márie, ktorý sem zo Svätej zeme priniesli štyria pútnici. Počiatky kaplnky siahajú do 4. st. a v minulosti patrila benediktínom. Tí ju chceli Františkovi darovať, ale keďže on nechcel nič vlastniť, dohodli sa na symbolickom prenájme - plný košík rýb ročne. Pri tomto kostolíku zložila, do rúk sv. Františka, svoje sľuby aj sv. Klára (r. 1212).

krstiteľnica, kde boli pokrstení sv. František a sv. Klára
Katedrála sv. Rufina, Assisi

Santa Maria degli Angeli

O milosti tzv. porciunkulových odpustkov.

Počas jednej noci v r. 1216 sv. František bdel v Porciunkule na modlitbách. Zrazu v kostoliku zažiarilo svetlo a uvidel nad oltárom Krista odetého do svetla, po jeho pravici Božiu Matku v sprievode anjelov. František vzdal Pánovi úctu s tvárou prítlačenu k zemi. Pán sa ho pýtal po čom túži pre spásu duší. František odpovedal: "Nebeský Otče, aj keď som len nehodný hriešnik, prosím, aby bola všetkým, ktorí prídu do tohto kostola s úmyslom vyznať svoje hriechy a prejavíť skrušenosť, udelená milosť úplného odpustenia dočasných trestov." "Prosiš veľa, brat František" - povedal Pán. „Zaslúžiš si ale viac a viac ti bude dané. Prijímam teda tvoju modlitbu, ale pod podmienkou, že v mojom mene predložíš túto žiadosť môjmu námestníkovi na zemi.“ František bez otáľania išiel k pápežovi Honoriovi III. a úprimne mu rozpovedal o svojom videní. Ten ho pozorne vypočul a dal mu dovoľenie. Opýtal sa ho: "Na koľko rokov chceš tieto odpustky?" František odpovedal: "Svätý Otče neprosím o roky, ale o duše!" Šťastný chcel odísť, ale pápež za ním zavolať: "A nechceš ani nijaký doklad?" František povedal: "Stačí mi tvoje slovo, Svätý Otče! Odpustenie hriechov je Božím dielom, Bohu prináleží zjaviť toto dielo. Nepotrebujem žiadny doklad, pretože Najsvätejšia Panna je dokumentom, Ježiš Kristus notárom a anjeli svedkami." Niekoľko dní potom, v prítomnosti umbrijských biskupov, zvolal k zhromaždeným veriacim v Porciunkule: "Túžim, aby ste všetci prišli do neba!" V r. 1480 pápež Sixtus VI. rozšíril toto privilegium na všetky františkánske kostoly I. a II. rádu, ale len pre bratov. Gregor XV. (r. 1622) zahrnul do privilegia všetkých ľudí, ktorí sa v tento deň vyspovedajú a prijmu sv. prijímanie. Okrem toho ho rozšíril, okrem františkánskych, aj na kostoly bratov kapucínov. Pápeži toto privilegium stále znovu a znovu potvrdzovali. Pápež Pavol VI. ho v r. 1667, apoštolskou konštitúciou Indulgentiarum Doctrina, upravil tak, že **2. augusta môže získať úplné odpustky každý, kto navštívi farský kostol a splní obvyklé podmienky pre ich získanie.**

Slávnosť Porciunkuly v Beckove

V okolí Porciunkuly mávali bratia kapituly. Významnou bola kapitula, ktorá prebiehala na jar 1221, na ktorej sa zúčastnilo okolo 5000 bratov reprezentujúcich spoločenstvá z celej Európy. Bratia si na toto stretnutie priniesli rohože, na ktorých spali, a tak kapitula dostala pomenovanie „rohožková“. (pozn. dodnes sa tak v ráde označujú výročné kapituly). V blízkosti kaplnky bratia vybudovali jednoduchý prístrešok (dnes Cappella del Transito) na ošetrovanie chorých, kde 3. októbra 1226, pri západe slnka, sv. František zomrel. Tradícia hovorí, že v okamihu jeho smrti sa rozoznali zvony v Kostole *Santo Stefano*. Jeho pozostatky sú uložené v **Bazilike sv. Františka**, ktorá sa nachádza nad mestom a patrí k najnavštevovanejším pútnickým chrámom Assisi. Je hlavným chrámom Rádu menších bratov a jej stavbu zahájili na podnet pápeža Gregora IX. 17. júla 1228, deň po svätorečení sv. Františka. Veľkolepý chrám stojí na západnom kopci Assisi. Jedinečný stavebný komplex, ktorý tvoria dva chrámy: *Chiesa Superiore (Horný)* a *Chiesa Inferiore (Dolný)*, navrhol významný architekt Jacopo Tedesco a spolupodielal sa na ňom aj brat Eliáš z Cortony, člen prvotného bratského spoločenstva. Práve on navrhol vybudovať dolnú baziliku ako obrovskú kryptu s rebrovanou klenbou v románskom štýle. Tvorí ju centrálna časť s niekoľkými bočnými kaplnkami (pristavané koncom 14. st.), ktorá je vyzdobená freskami neznámych umelcov označovaných ako *Maestro di San Francesco*. Predstavujú päť scén zo života Krista (vpravo) a päť scén zo života sv. Františka (vľavo). Táto časť bola dokončená v r. 1230 a v slávnostnom sprievode v nej boli uložené pozostatky svätca. Krypta, v ktorej je umiestnená kamenná hrobka sv. Františka bola reštaurovaná v r. 2011. Výstavba Hornej časti chrámu sa začala v r. 1239 a bola dokončená v r. 1253. Na jej freskovej výzdobe sa podieľali viacerí maliari, najmä Cimabue a Giotto, ktorému je - niektorými pripisované a inými spochybňované - autorstvo cyklu 28 fresiek zo života sv. Františka. Ako predloha slúžila autorovi tzv. **Legenda Maior** - životopis sv. Františka, ktorý spísal sv. Bonaventúra. Chrám, ktorý od r. 1230 nesie titul pápežskej baziliky, posvätil v r. 1253 pápež Inocent IV. Do celkového komplexu patrí aj kláštor *Sarco Convento* a historicky významné je tiež námestie, ktoré lemujú kolonády postavené v r. 1474. Význam baziliky vzrástol v r. 1818, kedy bola objavená hrobka s pozostatkami sv. Františka.

3.10.2020 pápež František podpísal pri hrobke sv. Františka svoju encykliku *Fratelli tutti*

Stavba je jednou z najstarších gotických pamiatok v Taliansku. V r. 1997 bol chrám vážne poškodený zemetrasením. Od r. 2000 je súčasťou svetového dedičstva UNESCO. Ďalšie významné miesta súvisiace so životom sv. Františka spájajú aj dve pútnické trasy - *Via di San Francesco* a *Via di Roma*. (viac PL 10/2018). Jedinečným peším putovaním tak možno spoznať nielen **La Vernu** (pustovňa, kde sv. František dostal stigmy - znaky ukrižovania Krista), ale aj **Gubbio, Trevi, Spoleto, Greccio, Poggio Bustone** a ďalšie miesta historicky spojené s Rádom menších bratov.

MINORITI - KAPUCÍNI - FRANTIŠKÁNI

Dejiny Rádu menších bratov ovplyvnili aj vnútorné zmeny, ktoré spočiatku vyplynuli z rozdielneho životného prostredia. Pôvodné spoločenstvo žilo prevažne v pustovniach, ale už v 1. pol. 13. st. časť bratov začala spravovať zverené kláštory. Následne medzi bratmi vznikali rôzne názory na formu a spôsob života rešpektujúc však základné myšlienky Regule sv. Františka. Bolo náročné udržať jednotnú líniu, preto bratia vypracovali aj ďalšie konštitúcie, ktoré v priebehu storočí viackrát reformovali. Vážne rozpory týkajúce sa prísnejšej a miernejšej observancie vyvrcholili v r. 1517. Pápež Lev X. vtedy vydal bulu *Ite et vos*, ktorou sa pokúsil usporiadať pomery v rozhádanej reholi avšak v konečnom dôsledku práve táto bula rozdelila rehoľu menších bratov na dva navzájom nezávislé rehoľné rády: Rád menších bratov tzv. observantov a **Rád menších bratov konventuálov** (lat. *Ordo Fratrum Minorum Conventualium*, zkratka *OFM Conv.*) nazývaný

aj **minoriti**. K výnimočným svätcom z vetvy minoritov patrí napr. sv. Jozef Kupertínsky. V súčasnosti prebieha aj proces blahorečenia Didaka Kelemena, minoritu, ktorý pôsobil v Uhorsku. Štiepenie v rámci rádu observantov však pokračovalo, lebo sa v ňom formovali skupiny bratov, ktorí rôznym spôsobom chápali prísnejšiu formu rehoľného života. Niektorí jednali aj na vlastnú päsť (napr. br. Matteo da Bascia) a opúšťali spoločenstvo bratov (napr. bratia Fossombronovci). Rozpory v ráde neutíchali a „odídenci“ potrebovali riešiť aspoň základnú právnu existenciu. V tejto záležitosti im na základe vplyvnej laickej intervencie pomohol pápež Klement VII., ktorý v r. 1528, po zrelom zvážení vydal bulu *Religionis Zelus*, ktorá umožnila bratom viesť pustovnícky život podľa reguly sv. Františka, nosiť bradu a habit so špicatou kapucňou. Bratia mohli kázať. Oficiálne patrili pod právomoc konventuálov (až do r. 1619), ale prakticky podliehali vlastným predstaveným a mohli prijímať vlastných novicov. Takto bolo dosiahnuté založenie kapucínskeho bratstva - **Rádu menších bratov Kapucínov** (OFM Cap.) Do novej vetvy prestúpilo mnoho bratov z observancie, ktorí si v r. 1529 na kapitule v Albacine vytvorili pravidlá rádu. Averzia zo strany observantov však pokračovala, mala aj formu „politického boja“ vo Vatikáne, odkadlil sa v ňom aj osobnostné ambície a zlyhania niektorých predstavených, a to medzi observantmi, ale aj kapucínmi. Do neľahkej formácie novej vetvy zasahovalo aj Lutherovo reformačné hnutie. Významnou osobnosťou v prvopočiatkoch kapucínov sa stal teológ *Bernardín z Asti*, ktorý bol trikrát zvolený za generálneho vikára. Je považovaný za otca rádu kapucínov. Asi najznámejšími svätcami z radov kapucínov sú sv. P. Pio z Pietrelčiny a sv. Leopold Bogdan Mandić. V pôvodnom ráde observantov od 16. st. koexistovali ešte štyri menšie vetvy: Bosí minoriti tzv. Alcantaríni, Reformovaní, Rekolektori a Observanti. **Bulou „Felicite quadam“** (r. 1897) ich zjednotil pápež Lev XIII. Takto vznikla súčasná vetva Rádu menších bratov (lat. **Ordo Fratrum Minorum**). V rámci tohto zjednotenia boli schválené aj nové Konštitúcie, upravujúce spôsob rehoľného života súčasných **bratov františkánov**.

zdroj: www.kapucini.sk, www.frantiskani.sk, www.facebook.sk, www.fr.wikipedia.com, www.en.wikipedia.com

ĎALŠIE KONGREGÁCIE A REHOLE NA ÚZEMÍ SLOVENSKA A ČESKEJ REPUBLIKY, KTORÉ STOJA NA REGULE SV. FRANTIŠKA Z ASSISI

Františkánky misionárky Najsvätejšieho Srdca • Školské sestry sv. Františka • Františkánky Márie Immaculaty (Nepoškvrneného Počatia Panny Márie) • Kongregácia Milosrdných sestier sv. Križa • Kongregácia Šedých sestier III. rádu sv. Františka • Alžbetinky - rehoľa sv. Alžbety • Františkánky - Kongregácia Dcér sv. Františka Assiského • Klarisky Kapucínky • Sestry Nepoškvrnenej - kongregácia sestier Nepoškvrneného Počatia Panny Márie III. rádu sv. Františka z Assisi • Rímska únia Rádu sv. Uršule • Konvent sestier alžbetíniiek v Prahe • Kongregácia Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny v Brne • Kongregácia milosrdných sestier III. rádu sv. Františka v Opave

zdroje: www.rehole.sk, www.rehole.cz

Sv. František počas svojho života položil základ aj pre vznik tzv. **II. rádu**, ktorý sa v prvom období svojej existencie nazýval **Chudobné uzavreté panie od sv. Damiána (damiánky)**. Jeho prvou „členkou“ bola **sv. Klára z Assisi** vlastným menom Chiara Offreduccio. Narodila sa okolo r. 1193 v šľachtickej rodine. Mala tri sestry. Jej život sa odvíjal na pozadí životného príbehu sv. Františka. Pri jednej z jeho kázní v katedrále San Ruffino sa upevnilo jej duchovné povolanie a rozhodla sa žiť v chudobe a samote s Bohom. Po dohode so sv. Františkom odišla v noci na Kvetnú nedeľu v r. 1212 z domu, prijala chudobné rúcho a zložila do rúk sv. Františka svoje sľuby. Prvé dni prežila pod ochranou benediktínok v Bastii a následne v inom benediktínskom kláštore neďaleko Assisi. Keď utíchol rodinný nepokoj spojený s jej útekom, priviedol sv. František Kláru do Kostola San Damiano, ktorý pre ňu vyžiadal od assiského biskupa. Už v krátkom čase ju nasledovala aj jej mladšia sestra Agnesa a spolu s ňou zopár iných dievčat. Toto bol základ prvého spoločenstva sestier, ktoré bolo ako samostatný rád oficiálne schválené až pri smrti sv. Kláry (r. 1253). Sv. František dal sestrám aj prvé základné pravidlá tzv. *Formulu vitae*. Pretože vzhľadom na prijaté závery IV. lateránskeho koncilu nebolo jednoduché zriadiť novú rehoľu, žila sv. Klára a jej sestry najprv podľa rehole sv. Benedikta. Pápež Gregor IX. schválil spoločenstvu aj „privilégium chudoby“ (*Privilegium Paupertatis*). V r. 1247 sa pravidlá rádu snažil upraviť pápež Inocent IV. Prisúdil kláštrom pevné príjmy, spoločný majetok a zrušil dušpastiersku službu pre ženské kláštory zo strany bratov františkánov. Sv. Klára s takto koncipovanými pravidlami nesúhlasila a rozhodla sa spísať vlastnú rehoľu inšpirovanú duchom sv. Františka a overenú viacročnou skúsenosťou. Boli to prísne pravidlá, ktoré zaväzovali ju a jej duchovné dcéry k tvrdému asketickému životu. O schválení rehole *bulou Solet annuere* sa sv. Klára dozvedela na smrteľnej posteli. Novovzniknutá rehoľa prijala po jej smrti meno - **klarisky**. Oba rády prenikli už v 1. pol. 13. st. aj na územie Slovenska a Čiech. V r. 1217 rozposlal sv. František po rohožkovej kapitule pri Porciunkule svojich bratov do rôznych končín Európy. Prvé pokusy bratov pôsobiť na území Nemecka či Uhorska neboli úspešné. Boli vnímaní ako bludári a cestu im otvorili až listy niektorých kardinálov. Prví bratia prišli na územie Slovenska okolo r. 1228 z Nemeckej provincie Rádu (Provincia Germaniae). V oblasti juhozápadného Slovenska našli nemeckých kolonistov medzi ktorými rozvinuli svoje pôsobenie. Prvá písomná zmienka o existencii **františkánskej rehole na Slovensku** sa viaže k listine pápeža Gregora IX. trnavským klariskám z r. 1239, čo predpokladá aj existenciu bratského spoločenstva v meste. Františkánsky kláštor tu vznikol pravdepodobne už v r. 1224. V r. 1239 na Generálnej kapitule Rádu v Ríme bola zriadená Uhorská provincia (Provincia Hungariae), ktorej súčasťou bola aj slovenská kustódia so sídlom v Ostrihome. V r. 1272 generálny minister rádu sv. Bonaventúra z Bagnoregia nariadil urobiť súpis všetkých konventov. Z tohto dokumentu vieme o existencii kláštorov v Bratislave, Nitre, Trnave, Trenčíne, Slovenskej Ľupči a Čachticiach. Na Spiši boli dva kláštory:

Kláštor San Damiano, Assisi

interiér zaniknutého kostola klarisiek v Trnave
dnes je súčasťou Západoslovenského múzea

v Levoči a pravdepodobne v Spisšej Novej Vsi. Pôvodná provincia Menších bratov v Uhorsku bola zasvätená Panne Márii. Podľa prvého autentického súpisu františkánskych kláštorov Uhorskej provincie (z r. 1316) sa vtedajšia provincia skladala z ôsmich kustódií, do ktorých patrilo 43 kláštorov. Vývoj rehole v 14.-15. st. poznačili rozpory vo vnútri rádu. Bratia Uhorskej provincie spočiatku patrili skôr ku konventuálnemu smeru vo františkánskej reholi. V 15. st. však prenikli do Uhorska bratia z observantskej vetvy rádu, ktorí pôsobili na Balkáne v rámci bosnianskej vikárie. Títo bratia postupne založili kláštory vo Fiľakove, Hlohovci, Skalici, Solivare, neskôr v Humennom a Okoličnom.

Takto vznikla *Provincia Najsvätejšieho Spasiteľa*, ktorá pohltila pôvodnú Mariánsku provinciu. (pozn. Provincia funguje dodnes, v r. 1900-1924 bola dočasne zrušená). Od 17. st. už na našom území pôsobia tri vetvy rádu Menších bratov. Najpočetnejšiu skupinu tvorili a v súčasnosti aj tvoria **bratia františkáni**, ktorí v 17. st. založili svoje kláštory aj v Nižnom Šebeši, Pruskom – pôvodne patriaci do Mariánskej provincie, Kremnici, Prešove – prevzatý po karmelitánoch, Humennom, Bardejove – prevzatý po augustiniánoch, Stropkove, Levoči a napokon v Beckove, ktorý bol pôvodne tiež kláštorom Mariánskej provincie. Od r. 1605 bratia Provincie Najsvätejšieho Spasiteľa spravovali aj kláštor na Morave - v Uherskom Hradišti. Konventuáli - **bratia minoriti** pôsobili ako potulní kazatelia a ľudoví misionári hlavne na východe a severe Slovenska: v Stropkove, vo Vranove, Humennom, Rade, Košiciach a v Levoči. V r. 1673 bol založený aj minoritský kláštor v Prešove, ktorý sa stal centrom misijných aktivít a sídlom rádového teologického učilišťa. Kostol sv. Jána Krstiteľa v Prešove od r. 1818 slúži ako katedrála prešovského gréckokatolíckeho biskupstva a budova kláštora ako arcibiskupská rezidencia. V kostole sú pochovaní viacerí mučeníci, z radov minoritov, ktorí zahynuli počas náboženských bojov v 17. st. V r. 1674 prišli na Slovensko, na pozvanie ostrihomskeho arcibiskupa a na žiadosť nitrianskeho biskupa, v rámci protireformačnej misii aj **prví bratia kapucíni**. Až do konca 1. svet. vojny patrili pod *Viedenskú provinciu*. Začali pôsobiť ako potulní kazatelia v Pezinku. V r. 1676 prišli do Bratislavy, kde najskôr pôsobili v kaplnke sv. Kataríny na Michalskej ulici. V 18. st. sa bratia kapucíni usadili aj v Holíči. Koncom 17. st. sa politické pomery stabilizovali a nastalo obdobie rozkvetu spoločensko-kultúrneho a cirkevného života. V 18. st. vynikli z Rádu Menších bratov mnohí umelci - františkáni Edmund Pascha, Pavlín Bajan, Pantaleon Roškovský. Do dejín slovenskej literatúry sa zapísal P. Hugolín Gavlovič, neskôr aj Rudolf Dilong. Znáмым kazateľom sa stal P. Vojtech Gazda, ktorý bol aj zakladajúcim členom Slovenského učeného tovaríšťa (1792). Bratia pôsobili aj v knihovníctve. Jednou z najvýznamnejších knižníc bola knižnica vo františkánskom kláštore v Hlohovci kde sa našli vzácne **hlaholské zlomky**, najstaršia pamiatka v hlaholskom jazyku na Slovensku. V 18. st. pribudli františkánske kláštory v Žiline, Rožňave, v Trstenej a vo Vrbici. V 19. st. nastalo obdobie kríz zapríčinené nielen jozefínskymi reformami, ale aj šíriacim sa racionalizmom a sekularizáciou. Rád menších bratov dokázal vnímavosť reagovať na potreby doby. Napr. v r. 1926 bratia františkáni otvorili v Malackách gymnázium s internátom. V 20. rokoch 20. st. v súvislosti s odchodom mnohých Slovákov do Ameriky vznikol v Pensylvánii aj Komisariát Provincie Najsvätejšieho Spasiteľa. V r. 1930 bol zriadený tiež Komisariát Svätej Zeme so sídlom v Prešove. Obdobie ťažkej skúšky prišlo v r. 1950. Aj Rád Menších bratov prešiel internáciou, väzením, ilegalitou. Život rehoľníkov sa mohol naplno obnoviť až **po r. 1990**. Bratia Minoriti v r. 2003 zriadili na Slovensku vlastnú viceprovinciu - *Kustódiu Nepoškvrneného Počatia Panny Márie*. Pôsobí v nej asi 30 bratov v štyroch komunitách: v Levoči, v Spišskom Štvrtku, v Brehove a v Bratislave. Niektorí z bratov pôsobia aj na misiách v južnom Albánsku. Františkáni obnovili svoju činnosť v Trnave, Bratislave, Beckove (Centrum novej evanjelizácie sv. Jána Pavla II.), Trstenej, Prešove, Nových Zámkoch a vo Fil'akove. Založili pustovňu na Považí a v spolupráci s OZ Apeiron aj pustovňu pre verejnosť na Galambe. Niektorí slovenskí bratia sa angažujú aj v misiách v Maroku, na Ukrajine. Bratia Kapucíni dnes pôsobia v Bratislave, Bratislave - Rači, Hriňovej, Kremnických Baniach, Pezinku, na Ponikách a v Žiline. Misiu založili aj na Islande. **V Českej republike** pôsobí Rád Menších bratov prostredníctvom františkánskej Provincie sv. Václava. Kláštory františkánov nájdete v Brne, Prahe, Liberci - Ruprechticiach, Moravskej Třebovej, Plzni, v pútnickom mieste Hájek u Prahy a v Uherskom Hradišti, kde pôsobia aj niektorí slovenskí bratia. Kapucíni žijú v Olomouci a v Prahe. Vo svojich domoch poskytujú ubytovanie pre študentov a spravujú pútnické miesto - Pražskú Loretu.

Výraznou osobnosťou františkánskeho rádu v Čechách sa stala **sv. Anežka Přemyslovna - Česká**. Narodila sa v r. 1211. Jej prvou vychovateľkou bola sv. Hedviga. Neskôr žila v kláštore premonštrátiok v Doksanoch. Jej otec, Přemysl Otakar I., pre ňu plánoval politicky a spoločensky významný sobáš, preto istý čas žila aj na dvore rakúskeho vojvodu Leopolda VI. Babenberského. Po piatich rokoch zasnuby zrušila a rozhodla sa, že chce žiť v modlitbe a pomáhať núdznym. Nakoľko však čelila ďalším politickým nátlakom na sobáš, požiadala o ochranu pápeža Gregora IX, ktorý jej pomohol. Okolo r. 1228 prišli do Čiech bratia františkáni a Anežka spoznala v ich spiritualite svoju osobnú duchovnú cestu. Rozhodla sa nasledovať príklad sv. Kláry. V r. 1232 – 1233 zriadila v Prahe nemocnicu sv. Františka, ktorú zverila špitálnemu bratstvu (od r. 1237 Rád Krížovníkov s červenou hviezdou). V tom istom období založila aj ženský kláštor sv. Františka, kam vstúpila na Turíce v r. 1234. Zložila sľuby a stala sa predstavenou. Žila v chudobe, v spoločensťve sestier, v modlitbe za českých panovníkov, spolupracovala s pápežmi. Znášala fyzické aj psychické utrpenie. Zomrela v r. 1282. Na jej príhovor sa udiali mnohé zázraky. Za svätú ju vyhlásil pápež sv. Ján Pavol II. 12. novembra 1989. Jej pozostatky sú na neznámom mieste.

RÁD MENŠÍCH BRATOV VO SVÄTEJ ZEMI

Historické počiatky pôsobenia Rádu Menších bratov vo Svätej zemi sa viažu k samotným začiatkom existencie rádu. Prvých bratov na územie Blízkeho východu vyslal sv. František (r. 1217). Prvotná provincia, nazývaná ako sýrska alebo zámorská, patrila medzi prvých dvanásť františkánskych provincií. Zodpovednosť za ňu prevzal brat Eliáš, významná osobnosť prvotnej komunity. V období medzi r. 1219-1220 navštívil časť tejto provincie aj sv. František z Assisi. V rámci svojej cesty sa stretol s egyptským sultánom, Melek - el - Kamilom, synovcom

Saladina Veľkého. Sv. zakladateľ tak svojím osobným príkladom ukázal svojim bratom, budúcim misionárom, cestu evanjelizácie tohto regiónu, spôsob života i oblasť činností. Františkovou cestou pokory, priateľstva, spojenej s hlbokou úctou k posvätným miestam kráčali bratia aj na pozadí križiackych výprav. Ich pôsobenie vo Svätej zemi im čiastočne uľahčila *bula pápeža Gregora IX. (r.1230)*. Išlo o prvý pápežský dokument, ktorý sa stal základom pre neskoršie oficiálne založenie kustódie. Na území Svätej zeme existovalo v 13. st. šesť konventov: sv. Jána z Akry, Antiochie, Sidonu, Tripolisu, Jeruzalema a Jaffy. Obeťami (v náboženskom rozmere: mučeníkmi) križiacko - moslimských bojov sa stali aj mnohí z prvých bratov. Po neúspechu ozbrojených križiackych výprav (porážka pri Akko r. 1291), boli bratia vyhnaní na Cyprus. Odtiaľto, pokojným mierovým spôsobom, hľadali možnosť návratu do Svätej zeme. S povolením Svätej stolice uskutočnili zopár návštev Svätej zeme. V r. 1310 získali od sultána Baibarsa II. súhlas pre pôsobenie pri "kostole v Betleheme". Sultán však onedlho zomrel a bratia nestihli uskutočniť tento zámer. Neskôr však dostali možnosť vykonávať službu pri Božom hrobe a v r. 1327, na základe *dohody Jakuba II. Aragónskeho a egyptského sultána Meleka-el-Nasera*, im bola oficiálne zverená ochrana Božieho hrobu. Pôsobenie bratov na území Palestíny zaistila aj *bula pápeža Jána XXII. (r.1328)*, ktorá umožňovala predstavenému na Cypre poslať každý rok dvoch bratov na návštevu svätých miest. V r. 1333 egyptský sultán zveril Cenacolo (miesto poslednej večere) bratovi Rogerovi Guerinimu z Akvitánie, ktorý urýchlene vybudoval kláštor v bezprostrednej blízkosti Cenacola. Nevyhnutné finančné prostriedky na toto dielo poskytol neapolský kráľ Róbert z Anjou s manželkou. Vplyvní manželia sa stali hlavnými finančnými, ale aj diplomatickými dobrodincami obnoveného pôsobenia bratov vo Svätej zemi. Vďaka ich intervencii moslimská autorita priznala františkánom úradné právo na spravovanie Baziliky Božieho hrobu. Zúčastňovali sa aj na mnohých ďalších rokovaníach, ktorých výsledkom bolo **oficiálne ustanovenie Kustódie Svätej zeme**. Uskutočnilo sa v r. 1342 vyhlásením *buly pápeža Klementa VI. - Gratias Agimus a Nuper carissimae*, ktorá obsahovala aj ustanovenia na zabezpečenie kontinuity tejto inštitúcie.

Bula umožnila, že členmi kustódie sa mohli stať bratia zo všetkých provincií Rádu. Boli viazaní poslušnosťou otcovi gvardiánovi z Hory Sion v Jeruzaleme, zástupcovi provinciálneho ministra, sídliaceho na Cypre. Postupne sa situácia stabilizovala. V r. 1347 sa bratia usadili aj pri Bazilike Narodenia Pána v Betleheme. Neskôr získali možnosť spravovať Hrob Panny Márie (r. 1363) a Jaskyňu apoštolov v Getsemanskej záhrade (r. 1392) v Jeruzaleme. V r. 1485 nadobudli miesto narodenia sv. Jána Krstiteľa v Ain Karem. V polovici 16. st. boli bratia vyhostení z Cenacola, a preto od r. 1557 vedenie Kustódie prešlo do nového kláštora San Salvatore v Jeruzaleme. V 17. st. bratia získali ruiny svätyne Zvestovania Pána v Nazarete, zrúcaniny svätyne Premenenia Pána na Hore Tábor. Od Chorvátov získali Getsemanskú záhradu a v r. 1679 nadobudli aj svätyňu Navštívenia Panny Márie v Ain Karem.

Dvere pokory, Chrám Narodenia Pána, Betlehem

Rehoľa bratov kazateľov (lat. *Ordo Praedicatorum*, skratka *OP*), známa aj ako *dominikáni*, je súčasťou Katolíckej cirkvi. Jej zakladateľom je sv. Dominik de Guzmán, ktorého 800. výročie smrti si pripomínáme práve v tomto roku. Narodil sa okolo r. 1170 v španielskej dedinke Caleruega, v rodine šľachtica Félixa Guzmána. Jeho matka *bl. Jana z Azy* bola zbožná žena. Najmladší z troch bratov, Dominik, dostal vzdelanie a študoval na Univerzite v Palencii (pozn. ide o piatu najstaršiu univerzitu v Európe, založená v r. 1212). Počas hladomoru prežil sv. Dominik svoje osobné vnútorné obrátenie. V r. 1196 dostal príležitosť žiť ako kanonik pri katedrále v Osme. Po boku biskupa Diega prežil 9 rokov a počas tejto služby, začiatkom 13. st., sa zúčastnil aj na dvoch diplomatických cestách v záujme kráľa Alfónza IX. z Leonu. Pri prechode cez južné Francúzsko spoznal, že kraj preniknutý bludármi naliehavo potrebuje evanjelizáciu. Po smrti biskupa Diega začal spolupracovať s biskupom Fulkom v Toulouse. Zaujímavou skutočnosťou v dejinách dominikánov je, že sv. Dominik ako prvý z kláštorov, založil kontemplatívny ženský kláštor v dedinke *Prouilhe* (pozn. v súčasnosti tu žije medzinárodná komunita mníšok). Túžba vychádzajúca zo srdca sv. Dominika, posilnená modlitbami a obetami sestier viedla k založeniu mužskej rehole, ktorej hlavným cieľom sa stalo *kázanie pre spásu duší*. Sv. Dominik sa spolu s prvými bratmi usadil v Toulouse, v **Dome Petra Seila**. Dnes sa tu nachádzajú umelecké predmety, ktoré zrkadlia život svätého zakladateľa. V r. 1215 prideliť biskup Fulko spoločenstvu bratov kostol sv. Romana a povolil sv. Dominikovi a jeho bratom kazateľskú činnosť na území svojej diecézy. Dosiahnuť oficiálne pápežské schválenie vyžadovalo dlhší čas. Vzhľadom na závery IV. lateránskeho koncilu boli predstavení vo veci zakladania nových rádov veľmi obozretní. Dominikánsku rehoľu potvrdil pápež Honorius III. až v závere r. 1216. Rehoľníkov poveril kazateľskou činnosťou a nazval ich *Kazatelia*. Už v r. 1207 sv. Dominik vyslal svojich prvých bratov do Paríža a Španielska. Onedlho sa sv. Dominik vydal do Ríma. Po ceste sa zastavil v Miláne a Bologni, kde vytvoril pôdu pre založenie nových konventov. Práve v Bologni sa v r. 1220 konala prvá generálna kapitula rádu, na ktorej boli prijaté aj stanovy - konštitúcie rehole. Rád sa rýchlo rozšíril po celej Európe. Kláštory vznikali najmä vo veľkých mestách, univerzitných centrách a biskupských sídlach. V čase smrti sv. Dominika (r. 1221) existovalo asi 25 kláštorov, v ktorých žilo asi 300 bratov. Koncom 13. st. mal rád viac ako 12 tis. členov. K rozvoju rádu výrazne prispela jeho spiritualita založená na modlitbe, láske k Písmu Svätému, túžbe po spáse duší, kladnom vzťahu k štúdiu a vyučovaniu. Spoločenstvo bratov charakterizovala jednota a vzájomná blízkosť. V 13. st. prijala rehoľa teológiu sv. Tomáša Akvinského a zjednotila spoločnú liturgiu. Popri hlavnej kazateľskej činnosti sa bratia venovali aj publikačnej práci. Ich zásluhou vznikli biblické, teologické aj filozofické diela, príručky pre spovedníkov, súbory kázaní, prírodovedecké, lekárske spisy, historické kroniky. Už v počiatkoch existencie rehole tak bratia dominikáni spájali kontemplatívny a pastoračný život. Prvá vážnejšia kríza v reholi sa začala vytvárať na konci 13. st. Spôsobil ju úpadok duchovného života a rehoľnej disciplíny, epidémia čierneho moru (pol. 14. st.) a západná schizma. Výraznejší rozpad rehole pomohli zastaviť výrazné osobnosti dominikánskeho rádu, a to sv. Katarína Sienská a tiež jej spovedník Rajmund z Kapuy, ktorý sa v r. 1380 stal magistrom rádu. Vyzval všetky provincie k tomu, aby zriadili jeden konvent, v ktorom by sa zachovávala pôvodná disciplína a spiritualita.

pôvodná cela sv. Dominika v Dome Petra Seily, kde je v súčasnosti zriadená kaplnka

Bologna, miesto - cela, kde 6. augusta 1221 zomrel sv. Dominik Guzmán

smrť sv. Dominika

Medzi bratmi sa tak opäť obnovil spoločný život v modlitbe a chudobe. Takto jasne sformovaný rehoľný život dal pevné základy na jeho ďalšie pôsobenie. Na zač. 16. st. tvorilo rehoľu 22 provincií, na konci 16. st. to už bolo 35 provincií. Po Tridenstkom koncile (1545 - 1563) sa do centra kresťanskej vzdelanosti dostala osobnosť dominikána - sv. Tomáša Akvinského, ktorý bol vyhlásený aj za učiteľa cirkvi. Boli zriadené školy tzv. tomistických štúdií, napr. v Ríme vznikla škola sv. Tomáša, dnes známa ako *Angelicum*. Dominikáni, širitelia kresťanskej vzdelanosti, založili na univerzite v Salamanke (Španielsko) tzv. **Salamanskú školu**, odkiaľ vyšli teológovia Peter a Dominik de Soto, Melchior Cano či Dominik Báñez. Študoval tu aj misionár sv. Bartolomé de Las Casas, známy ochranca Indiánov. V náročnej dobe kolonizácie Nového sveta salamanská škola jednoznačne presadzovala postoj rovnosti všetkých ľudí pred Bohom a hájila práva pôvodných obyvateľov novoobjavených území. Na jej myšlienky nadviazalo aj medzinárodné právo. Už v r. 1530 bola založená prvá dominikánska provincia v Amerike. Okrem toho bratia pôsobili v Západnej Indii, Afrike, na Cejlone, v Siame, v Malajzii, na Filipínach, v Oceánii, v Číne, Japonsku a vo Vietname. Mnohí z bratov dominikánov naplnili misijný apoštolát aj obetou vlastného života. Najväčšia kríza zasiahla do rozvoja rehole na konci 18. st. Spôsobila ju *Francúzska revolúcia*, počas ktorej boli zničené mnohé konventy, zrušené viaceré provincie, rehoľníci boli vyhnaní alebo zabití. Obnova rádu trvala približne celé 19. st. a i tak z pôvodných zhruba 20 tis. bratov mala rehoľa v r. 1876 asi 3500 členov, čo bolo najmenej od 13. st. K opätovnému rozvoju rádu prispeli tri udalosti. Prvou zaujímavou skutočnosťou, ktorá prispela k obnove rádu bolo zriadenie americkej provincie sv. Jozefa v štáte Kentucky (r. 1805). Ďalší rozvoj v reholi podnietil Henri Lacordaire, známy kazateľ z Notre Dame, ktorý vstúpil k dominikánom a získal mnoho nových povolanií. V 40. rokoch 19. st. otvoril noviciát, založil niekoľko konventov a v pol. 19. st. sa stal prvým provinciálom obnovenej francúzskej provincie. Tretí dôležitý krok v obnove rádu sa udial prostredníctvom dominikána Vincenta Jandela, ktorý sa ako magister rádu, vrátil k reforme Rajmunda z Kapuy. Opätovný dôraz na kontemplatívny základ a vernosť v nasledovaní stanov priniesli bohatú úrodu. Rád sa upevňoval, začali vznikať provincie a vikariáty, napr. Kanada (1911), Kalifornia (1912), Austrália a Nový Zéland (1950), Brazília (1952), Južný Vietnam (1967). V r. 1963 sa k reholi hlásilo viac ako 10 tis. bratov. Druhý Vatikánsky koncil priniesol do rehole bratov kazateľov aj revíziu stanov. Posilnili sa pôvodné princípy subsidiarity a bratstva, zohľadnili sa poznatky z modernej psychológie a demokratický charakter. Vzhľadom na široké liturgické zmeny, ktoré priniesol II. Vatikánsky koncil sa dominikáni rozhodli opustiť vlastnú liturgiu a prijali rímsku liturgiu. Široko sa rozvinulo aj misijné dielo a tiež akademický a intelektuálny život. Anglickí dominikáni sa vrátili do Oxfordu a Cambridge, kde zriadili teologické štúdium. Nové študijné domy boli založené v amerických provinciách. V r. 1909 Hyacint Cormier reorganizoval rímsku školu sv. Tomáša a zmenil jej meno na Collegio Angelico. Pápež Ján XXIII. ju v r. 1963 povýšil na **Pápežskú univerzitu sv. Tomáša**. Mezinárodný kredit získala aj **Jeruzalemská biblická škola**, ktorú v r. 1890 založil Marie - Joseph Lagrange, jeden z priekopníkov modernej katolíckej biblistiky. Dominikáni prispeli aj k rozvoju ekumenických štúdií. Rehoľa, ktorú pred viac ako 800 rokmi založil sv. Dominik de Guzmán je aj dnes živou a aktívnou formou kontemplatívno - pastoračnej služby v Cirkvi.

hrob sv. Dominika v bazilike v Bologni

STAŇTE SA PRAVIDELNÝMI ODBERATEĽMI PÚTNICKÉHO LISTU

Ak máte záujem dostávať Pútnický list do Vašej e-mailovej pošty, prosíme Vás, napíšte nám na adresu: prekopova@gmail.com. Zaradíme Vás **do adresára čitateľov Pútnického listu**.

Vydávanie Pútnického listu môžete podporiť dobrovoľným príspevkom na č.ú:

SK18 7500 0000 0040 1664 7114, do správy pre prijímateľa uveďte: **PÚTNICKÝ LIST**

Ď A K U J E M E !

LAICKÉ RÁDY v reholi františkánov a dominikánov

Františkánsky svetský rád (Ordo Franciscanus Saecularis – OFS) založil sv. František z Assisi. Rodiskom tzv. terciárov sa stalo talianske mestečko Greccio, ležiace na ceste do Ríma. Spočiatku sa jeho členovia nazývali *Bratia a sestry kajúceho rádu sv. Františka*, koncom 13. st. sa začína označovať ako *Tretí rád sv. Františka*. Vznikol na základe podmienok vtedajšieho práva kajúcnikov a zo začiatku nepotreboval osobitné schválenie zo strany Svätej stolice. Oficiálne dokumenty vznikli až následne, keď sa začal počet členov hnutia rozrastať. Prvá regula, ktorú sv. František napísal mala formu listu a bola vytvorená najmä z úryvkov Svätého písma. Neskôr v r. 1221 vznikol základný kódex, nazvaný *Memoriale Propositi*. V r. 1289 pápež Mikuláš IV. vydal jednotnú regulu, ktorá platila až do r. 1883, keď ju pápež Lev XIII. modifikoval, pričom ale zachoval jej pôvodného ducha. V súčasnosti laickí františkáni na celom svete dodržiavajú **regulu, ktorú v r. 1978 schválil pápež Pavol VI.** V nej bol zadefinovaný aj dnes používaný názov spoločenstva. Na Slovensku je Františkánsky svetský rád vymedzený aj podľa platnej štátnej legislatívy - ako organizované cirkevné spoločenstvo, evidované na Ministerstve kultúry SR ako samostatný rád s právnou subjektivitou. V rámci Katolíckej cirkvi je OFS verejným združením veriacich. Riadi sa cirkevnými predpismi kanonického práva a vlastným právom: Regulou, Generálnymi konštitúciami, Rituálom a Štatútom. Člení sa na medzinárodné, národné, regionálne a miestne bratstvá, ktoré spravuje rada bratstva na danej úrovni. Jeho členovia sa sľubom zavazujú žiť podľa evanjelia Ježiša Krista spôsobom sv. Františka z Assisi v ich laickom stave. OFS je otvorený pre veriacich každého stavu - slobodných, manželov, vdovcov, ale i diecéznych kňazov. Spiritualitu príslušníkov OFS charakterizujú svetské podmienky a život v bratskom spoločenstve. Ich znakom má byť **aktívna prítomnosť** nielen v Cirkvi, ale aj vo svete, kde majú byť kvasom a svedectvom bratskej lásky s jasným kresťanským postojom.

Bratstvá laikov sv. Dominika, v minulosti známe ako *dominikánski terciári*, vznikali na tom istom dejinnom podklade ako Františkánsky svetský rád. Za oficiálny vznik sa považuje r. 1285, kedy magister Rádu *Munio de Zamora* s pápežským súhlasom vypracoval prvú *Regulu kajúcnikov sv. Dominika* (Regula Fratrum et Sororum Ordinis of Paenitentia Beati Dominici). V 15. st. sa začalo používať označenie „*Tretí rád kajúcnikov sv. Dominika*“. Regula Munia de Zamoru bez podstatnejších zmien pretrvala až do 20. st. V r. 1923 magister Theissling promulgoval Regulu tretieho rádu sv. Dominika, aby ju dal do súladu s novým Kódexom kanonického práva z r. 1917. V 30. rokoch 20. st. sa postupne rozvinula kríza, ktorá ukázala potrebu modifikovať regulu z 13. st. podľa potrieb aktuálnej doby s dôrazom na zodpovednú úlohu laikov v Cirkvi. Tento názor našiel podporu aj v záveroch II. Vatikánskeho koncilu. V r. 1972 a 1978 schválila Svätá stolica novú regulu ad experimentum. Generálna kapitula v Quenon City (r. 1977) k nej pripojila niekoľko dodatkov a následne ju pápež Pavol VI. schválil na obdobie šiestich rokov. Regula s množstvom zmien sa však neujala. S cieľom vyriešiť otázku adaptácie a modernizácie Reguly laikových bratstiev sv. Dominika sa v r. 1985 v Montreale uskutočnil **medzinárodný kongres laikových dominikánov**. Tento kongres bol rozhodujúcim momentom v dlhej histórii laikových dominikánov. Bol to prvý kongres laickej vetvy rehole, organizovaný na svetovej úrovni. Zúčastnili sa na ňom zástupcovia z každého kontinentu (pozn. 56 zástupcov z 25tich krajín). Laickí dominikáni sa teda aktívnou participáciou a hlasovaním priamo podieľali na ustanovení svojej vlastnej reguly, ktorú následne prijal magister rehole Damian Byrne, ktorý bol prítomný na celom kongrese. Aktualizovaná regula tak vznikla 700 rokov po prvej regule Munia de Zamoru. *Svätá stolica schválila Regulu laikových bratstiev sv. Dominika v r. 1987*. K laikým dominikánom patria muži, ženy, slobodní a žijúci v manželstve, ktorí bežným spôsobom života vo svete, vo svojich rodinách a domovoch naplňujú špecifickým spôsobom poslanie rehole. Na základe vzoru sv. Dominika túžia po spáse všetkých duší, a ako prostriedok na dosiahnutie tohto cieľa im slúži štúdium, modlitba, bratstvo a kázanie. Bratstvá laikov sv. Dominika na základe starobylej výsady vždy zakladá provinciál Rádu. Vznikajú so súhlasom diecézneho biskupa.

zdroje: www.dominikani.sk, www.ofs.assisi.sk, www.frantiskani.uh.cz

Sv. Dominikovi sa pripisuje aj **pôvod modlitby posvätného ruženca** (zjavenie z r. 1214). Aj keď základ dnešného radostného, bolestného a slávnostného ruženca položil dominikán *bl. Alain de la Roche*, táto najznámejšia rozjímavá modlitba je najviac spájaná s osobou sv. Dominika. Na mnohých obrazoch je znázornená Panna Mária podávajúca ruženec sv. Dominikovi. Dominikáni boli a dodnes sú najhorlivejšími ohlasovateľmi a šíriteľmi modlitby sv. ruženca. Oficiálne zaviedol modlitbu sv. ruženca s 15timi tajomstvami pápež Pius V. v r. 1569 v *bule Consueverunt Romani*. Poslednú výraznú zmenu urobil v r. 2002 pápež sv. Ján Pavol II, ktorý k trom pôvodným ružencom pridal aj ruženec svetla. *Viac info nájdete v PL 10/2019*

PO STOPÁCH VÝZNAMNÝCH KLÁŠTOROV

Dominikáni v Banskej Štiavnici

Dominikáni už v 13. st. zásadne zakladali svoje kostoly a kláštory v mestách. Ich typickým rysom nebola utiahnutosť, ale školenie na aktívnych kazateľov, ktorí šírili odkaz sv. Dominika. Dominikáni žili v chudobe, z milodarov okolitého obyvateľstva. Aj s tým súviselo umiestnenie ich sídiel v meste. Svoje kláštory nestavali na centrálnych námestiach, ale vždy na okraji blízko hradieb. Takéto sídlo mali dominikáni aj v Banskej Štiavnici. Pod klasicistickou fasádou dnešného farského kostola Nanebovzatia Panny Márie sa skrýva v hmote jedna z najlepšie zachovaných románskych bazilík na Slovensku a podľa niektorých zdrojov je dokonca najväčším kostolom

z tohto obdobia na Slovensku. Bol postavený dominikánmi v r. 1222 z presne opracovaných kvádrov zeleného andezitu. Pôvodná dispozícia mala podobu trojlodovej baziliky s priečnou loďou (transeptom), so štvorcovým chórom a polygonálnou strednou apsidou. V 1. pol. 13. st. bol k severozápadnej strane presbytéria pristavaný kláštor. Jeho vznik súvisí s prvým usídlením dominikánskej rehole v meste. Preto sa kostol zvykne nazývať aj dominikánsky. Dominikáni utiekli z mesta v dobe tatárskych plienení. Späť sa vrátili až v r. 1275. Kostol, pôvodne zasvätený sv. Mikulášovi, bol koncom 15. st. prestavaný v gotickom slohu. Obdobie rozkvetu kláštorného života ukončilo začiatkom 16. st. obdobie nemeckej reformácie. V r. 1536 bol kláštor zrušený a dominikáni odišli z mesta. Po likvidácii konventu umiestnili do priestorov opustenej kláštornej budovy mestský chudobinec. Bývalý dominikánsky kostol v r. 1575-1669 prevzali nemeckí evanjelici. Po jeho opätovnom vrátení katolíkom patril v r. 1669 - 1773 jezuitom a po nich piaristom. Po odchode jezuitov, v r. 1776, zverili kostol farskému kléru a stal sa hlavným farským kostolom. Zrejme najviac bol poškodený požiarom v r. 1679 za Thökölyho povstania, keď ho plamene úplne zničili a zhorel dokonca aj hlavný oltár. Postupom času ho začali prestavovať a na jeho priečelí vybudovali tri barokové veže (1757-1758). V roku 1806 znova vyhorel a bol opravený v klasicistickom slohu. V tomto období bola známym architektom Johannom Jozefom Thalherrom predsunutá stredná veža a tento vzhľad sa zachoval až dodnes. Hlavný oltár z r. 1811 nesie klasicistickú stĺpovú architektúru. Jeho oltárny obraz Nanebovzatia Panny Márie je dielom maliara Vincenta Fischera z Viedne. Ďalšie oltáre, sv. Ignáca z Loyoly a sv. Franiška Xaverského, s ústrednými obrazmi od J. Grasmaira sú barokové z r. 1729. Bočné oltáre sv. Jana Nepomuckého a sv. Jozefa pochádzajú zo začiatku 19. st. Jednotlivé oltáre financovali baníci, ktorí tu majú inštalované d'akovné reliéfy (napríklad baníci zo štôlne Michal). Z reliéfov upútajú predovšetkým tie, ktoré znázorňujú biblické výjavy ako návrat márnotrátneho syna, Mária Magdaléna umývajúca Kristovi nohy, Kristus a stotník a iné. Neprehliadnuteľné sú aj rezbársky vyzdobené neskorogotické lavice. Tri spovednice v kostole pochádzajú z 2. pol. 18. st. Krstiteľnica je neskorobaroková. V krypte pod kostolom sú pochovaní významní banskí úradníci a mešťania. Farský kostol Nanebovzatia Panny Márie je dnes najväčším chrámom Banskej Štiavnice. Keďže sa v ňom v minulosti kázalo po nemecky, nazýva sa aj nemecký a podľa svojich pôvodných staviteľov aj dominikánsky. V minulosti ku kostolu patril aj dominikánsky kláštor, ktorý mnísi postavili v 13. st. Bola to bloková trojkrídlová stavba situovaná okolo ústredného rajského dvora. Po jeho zničení a vypálení mesta v r. 1442 ho obnovili a prestavali v gotickom slohu. O starom kláštore sa vie veľmi málo, existuje však dôkaz, že tu bolo slávne skriptorium a knižnica. Aj autorom tzv. **Kremnického kódexu** z polovice 15. st., bol pravdepodobne pisár zo štiavnického kláštora. Po r. 1669, keď už patril jezuitom, v kláštore zriadili gymnázium. Neskôr tú sídlilo gymnázium spravované piaristami. Budova kláštora bola už v 19. st. vo veľmi zlom stave, preto v r. 1914 postavili pre gymnázium novú budovu v severovýchodnej časti areálu bývalej kláštornej záhrady. Neskôr v nej sídlila banícka škola. Opustená budova gotického kláštora d'alej chátrala, preto ju v r. 1933 museli zbúrať. Ostal iba južný múr s lomenými záklenkami okien.

Kapucíni v Kremnických Baniach

Kostol sv. Jána Krstiteľa, vedľa neho kapucínsky kláštor: Dom sv. Jozefa Robotníka

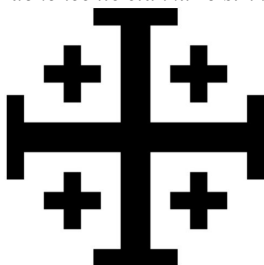
Kremnické Bane sú situované na priesmyku medzi Pohroním a Turcom, v severnej časti Kremnických vrchov. Obec sa prvýkrát v písomných prameňoch spomína v r. 1361 pod názvom Villa Johannis (Jánova Ves). Bola majetkom Kremnice. Obyvatelia boli prevažne baníci a lesní robotníci. V obci sa nachádzajú viaceré významné banské diela. Kremnica, preto zahŕňala návštevu Kremnických Bani do programu vzácných návštev (v r. 1621 Gabriela Bethlena, r. 1751 cisára Františka Lotrinského, r. 1764 Jozefa II. atď.) Dominantou obce je **kostolík sv. Jána Krstiteľa**. Na mieste súčasného kostolíka už okolo r. 1200 stála neskoro-románska kaplnka zasvätená Narodeniu sv. Jána Krstiteľa. Neskôr bola prestavaná a plnila funkciu kostola pre okolité obce (Krahule, Kunešov a Horný a Dolný Turček), ktoré vlastné kostoly nemali. O pôvode kostolíka a jeho stavbe na konkrétnom mieste sa zachovalo viacero povestí. V pol. 15. st. bola kaplnka prestavaná v gotickom slohu. Z pôvodnej kaplnky vzniklo presbytérium kostola a k nemu bola pristavaná loď. Začiatkom 16. st. bol do ľavej steny presbytéria vbudovaný ranorenesančný kamenný bohostánok. Od r. 1529 kostol a farnosť spravovali protestantskí pastori. Protestantská správa trvala až do r. 1673. Počas tohto obdobia bola koncom 16. st. pristavaná veža. V rámci rekatolizácie boli do Kremnice povolani františkáni z Hlohovca, ktorí spravovali aj svätojánsky kostol do r. 1698, odkedy tu pôsobili diecézni farári. V r. 1714 dostal kostol nový hlavný rokokový oltár. Oltárny obraz predstavuje stretnutie mladého Ježiša s mladým Jánom Krstiteľom. Zvláštnosťou kostola je dvojpodlažný chór, ktorý mal zvýšiť kapacitu kostola keďže slúžil aj okolitým obciam. V súčasnosti je kostol sv. Jána Krstiteľa v správe Rádu bratov kapucínov. V jeho areáli sa nachádza pamätník symbola stredu Európy s tabuľkami pripomínajúcimi historické medzníky vzniku Slovenskej republiky. Na začiatku 90. rokov 20. st. bol pri kostole sv. Jána Krstiteľa postavený kláštor - **Dom sv. Jozefa Robotníka**. Základný kameň položil 1. mája 1992 biskup Mons. Rudolf Baláž. Prví bratia sem prišli vo februári 1997. Kláštor kapucínov je aj miestom ich rehoľného noviciátu. Bratia žijú podľa evanjelia a ich život je postavený predovšetkým na modlitbe, fyzickej práci v kláštore a okolí a na pomoci ľuďom v blízkych obciach. Kapucínsky kláštor v Kremnických Baniach nezaprie, kto je jeho patrónom. Už pri vstupe víta návštevníkov drevená socha svätého Jozefa s Ježišom v chlapčenskom veku. Jozefove sochy sa nachádzajú aj v iných miestnostiach kláštora, napr. v jedálni. Kláštor je aj sídlom slovenskej filiálky **Nábožného združenia sv. Jozefa**. Hnutie založil v r. 1913 sv. Alojz Guanella. Ním chcel rozširovať vo svete úctu sv. Jozefa, patróna Cirkvi aj osobitného patróna dobrej smrti na pomoc všetkým zomierajúcim. Dielo schválil pápež Pius X. a v súčasnosti zahŕňa po celom svete milióny veriacich. Na Slovensku má toto združenie približne 70 000 členov. Každoročne sa 1. mája, na sviatok sv. Jozefa robotníka, koná púť na Kremnické Bane. Pokoj a krásu tohto miesta môže zažiť prakticky každý. V polosamote za kalváriou sa nachádza pustovňa. Ak máte záujem, odvahu a správnu motiváciu, môžete tam prežiť pár dní. Drevená chatka je bez vody a elektriny. Pustovník má k dispozícii posteľ, základné vybavenie aj vlastnú adoračnú miestnosť. Dvere pustovne sú otvorené mužom i ženám.

zdroje: www.banskastiavnica.travel, www.banskastiavnica.fara.sk, www.katolickenoviny.sk,
www.kapucini.sk, www.apsida.sk

Dielo skazy bolo dovŕšené bombardovaním v r. 1944. Po viacerých záchranných prácach a rozsiahlej a nevyhnutnej generálnej oprave v r. 1984-1991 sa kostol opäť zaskvel v plnej kráse. Chrám má niekoľko bočných oltárov a kazateľnicu. Oltár sv. Antona Paduánskeho je z r. 1719. Zaujímavý je oltár Božského Srdca v strednej severnej kaplnke. Na ňom je emblém s bocianom, ktorý drží kúsok zlata. Viaže sa k nemu **povešť o Františkovi Klobušickom**, ktorému na poľovačke bocian zhodil kúsok zlata. Barón Klobušický si úkaz vysvetlil ako znamenie, že by mal byť pri veľkosti svojho imania štedrejší. Preto sa stal horlivým mecénom a podporovateľom kostola. V južnej časti františkánskeho kostola, pri oltári sv. Antona, sú uložené jeho pozostatky spolu s pozostatkami Terézie Klobušickej. V chrámovej krypte sú pochovaní rehoľníci. V interiéri kostola sú dnes nástenné maľby od Mikuláša Jordána. Autorom olejomalby Svätej rodiny, na hlavnom oltári, je františkán Konrád Švestka, ktorý iluzívnou nástennou maľbou na múre za oltárom zobrazil pôvodnú podobu oltára pred zničením v 19. st. Po bokoch oltárneho obrazu sú dvaja apoštoli sv. apoštol Peter s kľúčmi od Nebeského kráľovstva a knihu a sv. apoštol Pavol s mečom a knihou. Nad apoštolmi sú vitrážové okná do **kaplnky Svätých Relikvií** nachádzajúcej sa za oltárom, kde je viac ako 270 relikvií. Prešovskí františkáni, ktorí sa pôvodne usadili v r. 1482 v Solivare a v r. 1634 v Nižnej Šebastovej, pôsobili v Prešove po prevzatí karmelitánskeho kláštora s malými prestávkami do barbarskej noci v r. 1950. V r.1801 - 1852 viedli v Prešove gymnázium, ktoré malo dobrú úroveň. Po ich násilnej internácii sa do Prešova vrátili v r. 1990.

zdroje: www.frantiskani.sk, www.smedata.sk,
www.sk.wikipedia.org, www.pis.sk, www.powershow.com,
www.slovakia.transferbooking.org

znakom
Kustódie Svätej zeme

Na všetkých týchto miestach v priebehu 18. – 20. st. vybudovali kaplnky či kostoly. V polovici 18. st. získali v Nazarete križiacke zrúcaniny „kostola poživne“ (dom Sv. rodiny), kde dnes stojí Kostol sv. Jozefa, postavený na začiatku 20. st. V 19. st. Kustódia vlastnila aj miesto bičovania v Jeruzaleme, Emauzy, svätýňu v Naime a Betfage. V r. 1889 získali bratia piate zastavenie krížovej cesty a v r. 1894 nadobudli Kafarnaum. V 1. polovici 20. st. získali aj Pole pastierov pri Betleheme a miesto Ježišovho krstu na brehu Jordánu. V r. 1936 bol v Jeruzaleme, na Hore Sion, postavený nový kláštor Cenacolino. Náročné obnoviteľské dielo sa zavŕšilo v r. 1950, keď Kustódia získala Betánii, kde o dva roky neskôr bratia postavili Kostol sv. Lazara. I keď primárnou úlohou Kustódie bolo chrániť kresťanské miesta, rozšírila svoje pôsobenie aj do sociálnej, školskej, osvetovej činnosti. Kustódia už dnes nie je limitovaná iba územím Izraela a Palestíny, ale má svoje domy a aktivity aj na území Jordánska, Sýrie, na Cypre, Rodose a ďalších miestach. Dá sa povedať, že najmä vďaka existencii Kustódie Svätej zeme zostalo kresťanstvo v týchto krajinách dodnes zachované, hoci počet kresťanov sa v posledných rokoch podstatne znižuje. V súčasnosti sa Kustódia usiluje posilniť a rozvíjať kresťanstvo na Blízkom východe najmä realizovaním sociálno-charitatívnych projektov. Kustódia Svätej zeme má svoje zastúpenie v mnohých kresťanských krajinách vo forme tzv. komisariátov Kustódie Svätej zeme, ktoré majú za úlohu podporovať činnosť Kustódie a tým aj snahu o záchranu kresťanstva v Palestíne. Jednou z takýchto úloh je aj pomoc pri organizovaní tzv. **zbierky pre Svätú zem** (u nás ju poznáme ako zbierku na Boží hrob), ktorá sa každoročne koná na Veľký piatok. Komisariát Kustódie na Slovensku sídli v Bratislave, ale jeho pôvodná budova z 30. rokov 20. st. sa nachádza v Prešove. V rámci komisariátu bratia františkáni spolupracujú pri organizovaní púťi do Svätej zeme, a tiež prednášok, ktoré sú zamerané nielen na spoznanie histórie Kustódie, ale aj zviditeľnenie súčasnej situácie vo Svätej zemi.

Dominikova osobnosť

6. augusta tohto roku si pripomenieme 800 rokov od narodenia sv. Dominika pre nebo. Kto bol tento svätý a prečo ešte dnes inšpiruje toľkých, aby si zvolili jeho spôsob nasledovania Krista?

Pri poznávaní životných osudov svätých patria naše sympatie väčšinou mladým „búrlivákom“ ako sv. Augustín, či František z Assisi. Dominik takýto nebol. Rástol postupne, vzpriamene. Nedostatok temperamentu? Naopak, plamenná povaha s neskrotným ohňom španielskeho rytiera 12. storočia. Prísny a nežný zároveň. Pevný v zásadách, jemný v prejavoch. Človek úprimný, šľachetný a súcitný s trpiacimi. Realista so správnym náhľadom a organizátor so širokým záberom. Vyrovnaný, založil takú rehoľu, aký sám bol. Verný tradícii a zároveň výborný znalec nových potrieb Cirkvi aj revolucionár, ktorý nachádza pre svoje ciele originálne a účinné riešenia. Človek rozjímavý, neustále ponorený do štúdia a modlitieb, ktoré majú zázračnú silu. Do svojich tridsiatich rokov žil zatvorený v kláštore, potom putoval po severnom Taliansku, Francúzsku a Španielsku, kde kázal a zakladal kláštory. O Dominikovom „vnútornom“ živote toho z jeho vlastných slov vieme len málo, lebo o sebe hovoril len vzáčne. Jeho súčasníci si ho pamätali ako usmievavého a energického muža, s občasným sklonom k živelnosti až k ohnivosti. Dominik sa nevyhýbal nebezpečenstvu, naopak prechádzal miestami, kde bolo najväčšie ohrozenie, a pritom si spieval z plných pľúc. Nebol človekom, ktorý by potláčal svoje pocity; svedkovia po jeho smrti vypovedali, že Dominik sa často nahlas modlil a v noci tak budil bratov, keď sa z kostola ozývali jeho výkriky a stonanie. Býval tiež pohnutý k slzám nad biednym stavom pravoverných kresťanov, heretikov i pohanov, z ktorých mnohí mu pripadali ako stratené ovce zúfalo hľadajúce dobrého pastiera. Jeho životným cieľom bolo stať sa misionárom tých najdivokejších kmeňov – túžba, ktorá zostala nespĺnená kvôli jeho predčasnej smrti vo veku len o niečo vyššom ako päťdesiat rokov. Dominik sa vyhýbal, ako len mohol, aj tomu najmenšiemu pohodliu a prijal mnohé z asketických praktík. Často sa postil a celkom sa zdržiaval mäsa. V noci sa v kostole bičoval za „úbohých hriešnikov“ a celkom oddaný evanjeliovej chudobe, odmietal nosiť peniaze.

Dominikova spiritualita

Dominik sa v živote držal zásady, ktorú odhalil jeden zo svedkov v procese jeho svätorečenia: „Rozprával vždy o Bohu alebo s Bohom. A keď sa k nemu ľudia na ceste priblížili, tak sa s nimi tiež rozprával o Bohu.“¹ Toto pravidlo Dominik odporúčal všetkým svojim bratom a zapísal ho aj do stanov rehole. Každému rozprávaniu o Bohu má vždy predchádzať rozprávanie s Bohom a jedno sa od druhého nedá oddeliť. Preto trval na tom, aby jeho bratia boli mužmi modlitby a ticha. Mlčanie je rámcom modlitby. Dominik bol plne ponorený do Boha a v plnej miere bol otvorený voči Jeho prítomnosti. Neochvejne od Neho očakával všetko a s láskou mu vzdával česť svojou bezvýhradnou pozornosťou.

Keď začal pôsobiť ako hlásateľ Božieho slova, Dominik založil najprv kláštor rozjímavých mníchov, o ktorých modlitby sa opieral. Z kontemplatívnej modlitby vytryskuje horlivosť pre spásu nesmrteľných duší. Uvedomoval si totiž, že najväčšia núdza ľudí spočíva v odklone od Pravdy, v odvrátení sa od Boha. „Pane, čo sa stane s hriešnikmi?“ To je Dominikov výkrik milosrdnej lásky k ľudskej biede. Jeho zvláštna milosť je modlitba za hriešnikov, nešťastných a postihnutých. Ich úbohosti niesol vo svojom súcitnom srdci. Modlitba a duchovný život totiž nie sú niečo, čo sa odohráva iba v duši a je odtrhnuté od reálneho sveta. Naopak, modlitba prestupuje a oživuje všetko, čo je skutočne ľudské. „Milosť neníči prirodzenosť, ale ju pozdvihuje a zdokonaľuje.“²

Takto kazateľove slová vychádzajú z vnútornej skúsenosti s Bohom v modlitbe a sú zároveň svedectvom, za ktorým stojí jeho život. Dnešná doba je zaplavená kvantitou slov, ktoré sa na nás rútia ako lavína zo všetkých strán. Kvalita slova sa však vytráca. Slová majú zmysel len vtedy, ak človeka dvíhajú a dávajú mu nádej, inak sú len nástrojom jeho rozkladu. Bratia a sestry sv. Dominika chcú byť v dnešnom svete „slovami“, ktoré sú znamením Božej lásky a odpustenia. Dominik dokázal vyrovnané prepojiť modlitbu, štúdium, bratský život a apoštolát tak, aby žiadny z týchto prvkov neopomenul, ani žiadny nezdôrazňoval na úkor ostatných. Toto spojenie vytvára súzvuk, ktorý je nutný, aby slovo u poslucháčov zapôsobilo. K tomuto ideálu smerujú aj snahy Dominikových nasledovníkov. Chcú byť „slovami“, ktoré budujú most medzi ľuďmi, po ktorom všetci smerujeme k Bohu.

br. Samuel M. Peter Lovás OP

¹Guy Bedouelle, „Dominik – milosť ohlasovania,“ in *Dominikánska spiritualita*, ed. Ulrich Engel, Košice: Viena, 2001, s. 56.

²Tomáš Akvinský, *Quaestiones disputate de veritate*, q. 8, a. 5.

